

Офіційне визначення (Рада Європи):

«Всі види висловлювання, що підбурюють, пропагують, поширюють або виправдовують насильство, ненависть чи дискримінацію щодо особи або групи осіб, або паплюжать їх через такі їх реальні або приписані особисті характеристики...»

- раса,
- колір шкіри,
- мова,
- релігія,
- національність,
- національне або етнічне походження,
- вік,
- інвалідність,
- стать,
- гендерна ідентичність і
- сексуальна орієнтація

18 Червня — Міжнародний день боротьби з мовою ворожнечі

Започаткований ООН у 2021 році.
Міжнародні організації визнають мову ворожнечі серйозною загрозою правам людини, соціальній згуртованості та демократичним цінностям.

Вона може призводити до дискримінації, нетерпимості, суспільної ворожнечі і насильства.

Мову ворожнечі завжди розглядають у контексті необхідності забезпечення свободи вираження поглядів.

Міжнародні стандарти протидії

ООН

Міжнародний пакт
про громадянські і
політичні права

Стратегія та План
дій щодо боротьби
з мовою ворожнечі

Глобальний
цифровий договір

ЮНЕСКО

Глобальна
програма протидії
мові ворожнечі

РЄ

Рекомендація
CM/Rec(2022)16
щодо боротьби з
мовою ворожнечі

ЄС

Кодекс поведінки
щодо протидії
незаконній мові
ворожнечі онлайн
(інтегрований у
Digital Services Act
- DSA)

Типологія висловлювань: Чи будь-яка різка мова є мовою ворожнечі?

1	Образлива або агресивна мова (Offensive Speech)	Може шокувати, ображати, але не є мовою ворожнечі і часто захищена свободою слова.	Методи протидії: Контрмова, суспільна дискусія, медіаграмотність, освіта.
2	Мова ворожнечі (Hate Speech)	Поширює або виправдовує ненависть щодо людей через певні ознаки (захищені законодавством категорії).	Методи протидії: Модерація контенту, адміністративні, цивільні або інші спеціальні заходи.
3	Підбурювання до насильства (Incitement to Violence)	Закликає до вчинення шкоди і передбачає серйозну юридичну відповідальність.	Методи протидії: Кримінальна відповідальність.

Законодавчий вимір: Закон України «Про медіа»

«На території України в медіа та на платформах спільного доступу до відео забороняється поширювати висловлювання, що розпалюють ненависть, ворожнечу чи жорстокість до окремих осіб чи груп осіб...»

(Стаття 36, п. 2, ч. 1)

Етнічне чи соціальне
походження

Громадянство та
Національність

Раса

Релігія та
вірування

Вік

Стать

Сексуальна
орієнтація

Гендерна
ідентичність

Інвалідність

Національна рада разом з органами спільного регулювання розробляє і затверджує критерії для визначення інформації, поширення якої підлягає обмеженням. Це стосується висловлювань, що розпалюють ненависть, поширюють мову ворожнечі чи жорстокість.

Важливий контекст: Від слів до наслідків

Рекомендація РЄ (Фактори оцінки)

Щоб оцінити рівень тяжкості, враховується взаємодія факторів:

- ✓ Зміст висловлювання
- ✓ Політичний і соціальний контекст
- ✓ Намір промовця
- ✓ Роль і статус промовця у суспільстві
- ✓ Як висловлювання поширюється/посилюється
- ✓ Потенціал шкідливих наслідків
- ✓ Портрет і розмір аудиторії
- ✓ Характеристики цільової групи

Рабатський пороговий тест

Критерії для оцінки необхідності обмеження висловлювання законом:

Розрізнення рівнів тяжкості

Образлива / груба мова

Форми:

Образа, критика влади, сатира, об'єктивна журналістика. Емоційно заряджено, але без прямої дегуманізації.

Приклади:

«Цей співак (ім'я) бездарний»
«Він/вона (особа) регулярно бере хабарі»
«Замість мільйонів на бруківку доречніше віддати гроші на ЗСУ»

Мова ворожнечі

Форми:

Є ознака групи + негативна риса як «норма».

Дегуманізація: «Ці люди (категорія) – як паразити», «укропи»

Узагальнення: «Жінки не підходять для керівних посад»

Ототожнення: «Вони (категорія людей) – неонацисти»

Стереотипізація: «Усі (категорія людей) ліниві»

Маргіналізація: «Вони (категорія громадянства чи національності) гарно танцюють і співають, але побудувати власну державу вони не зможуть»

Підбурювання до насильства

Форми:

Прямий або майже прямий заклик до фізичної шкоди.

Приклади:

«Потрібно бити їх на вулицях»
«Спалить їхні будинки»

Межі свободи: Судова практика ЄСПЛ

Jersild v. Denmark (Цитування)

Прецедент: Журналіст може цитувати навіть ненависницькі висловлювання, якщо це робиться для інформування суспільства, а не для їх підтримки.

Delfi AS v. Estonia (Коментарі онлайн)

Прецедент: Свобода слова не звільняє онлайн-медіа від відповідальності за мову ворожнечі у користувацьких коментарях.

Leroy v. France (Сатира vs Тероризм)

Прецедент: Свобода вираження охоплює сатиру, але не захищає висловлювання, які можуть бути інтерпретовані як схвалення або прославлення тероризму, особливо в чутливому контексті

Féret v. Belgium (Політична риторика)

Прецедент: Політична риторика, що розпалює ненависть і нетерпимість, не має абсолютного захисту і може бути обмежена.

Компетентні медіа – демократичне і толерантне суспільство

Просвітницький проєкт Національної ради:
майданчик для діалогу регулятора, медіа та громадськості.

7

Експертних груп
з розробки критеріїв
визначення інформації,
що розпалює ненависть.

101

Залучена
організація.

Єврейські

Ромські

ЛГБТІК+

Кримськотатарські

Ветерани

Мусульманські

Релігійні

Люди з інвалідністю

10

Публічних заходів за
участі громадянського
суспільства, Омбудсмана,
фахівців медіа,
психології та права.

Рекомендації для медіа щодо запобігання мові ненависті та дискримінації

Документ містить:

- ✓ **1. Визначення меж:** Чітке розуміння правових меж та юрисдикції явища «мова ворожнечі».
- ✓ **2. Єдина термінологія:** Використання узгодженого глосарію.
- ✓ **3. Оцінка контексту:** Аналіз контенту з урахуванням наміру, статусу мовця та потенційної шкоди.
- ✓ **4. Системний моніторинг:** Застосування критеріїв для самомоніторингу (ТБ, онлайн, друковані медіа, платформи).
- ✓ **5. Алгоритми реагування:** Чітке бачення заходів реагування на виявлені прояви.

Підготовлені Національною радою спільно з експертами Ради Європи.

В основі - напрацювання експертних груп.

Можуть використовуватися як **інструмент самомоніторингу** аудіовізуальними, онлайн-медіа, друкованими медіа, платформами спільного доступу до відео.

